

STRATEGISCHE ASPECTEN VAN AZIE IN HET WERELDSYSTEEM

Het volgend artikel is de vertaling van een speech gegeven op een internationale conferentie in Tashkent, USSR in april 1985. De auteur Tariq Ali, redactielid *New Left Review* en auteur van een recentelijk ook in het nederlands verschenen boek over India, behandelt op een verrassend heldere manier de strategische conflicten in het Aziatische continent. We danken de redactie van *New Left Review* voor hun toestemming tot overname van dit artikel.

* * *

Het in Europa geboren kapitalisme gebruikte dit continent als een lanceerbasis voor de kolonisatie van de rest van de wereld. Een wereldeconomie, in de gedaante van een wereldomvattende markt, opende de weg voor wereldpolitiek. Expansionistisch kapitaal schiep op een nog ongekende schaal de voorwaarden tot oorlogen en revoluties. Het was uit de resultaten van die internationale gebeurtenissen dat de kaart van de moderne wereld tot stand kwam. Wereldoorlog I betekende een keerpunt in de geschiedenis van het kapitalisme, aangezien het systeem niet in staat bleek de problemen van haar eigen internationale coördinatie op een vreedzame wijze op te lossen. De aan het kapitalisme inherente agressie, die tot dan vooral in de binnenlandse context of in de kolonies te zien was, explodeerde nu in een inter-imperialistisch conflict dat miljoenen levens kostte en een vreselijk einde maakte aan de "belle époque". Het geweld dat de Europese imperialistische machten in de twee voorgaande eeuwen Afrika en Azië hadden doen ondergaan, keerde nu naar zijn continent van herkomst terug. De prijs die het kapitaal hierbij moest betalen was zwaar. WO I versnelde de voorwaarden die de Russische Revolutie van 1917 tot stand hielp brengen, hetgeen het kapitaal in het defensief drong en een hoop bood aan miljoenen over de hele wereld.

Zoals WO I Europa getransformeerd had, zo leidde WO II de transformatie van Azië in. Het is betwistbaar of de Chinese revo-

lutionairen erin geslaagd zouden zijn het grootste land van de wereld te bevrijden indien de Japanse bezetting er niet geweest was. Japans intocht in China had een dubbel effect dat handig uitgebuit werd door Mao Zedongs partizanen. Het liet zien dat de Chinese communisten de enige politieke kracht waren die belang hadden bij een overwinning op de Japanners, terwijl de bezettingsmacht zelf begonnen was met de vernietiging van het staatsapparaat van de Kwomintang in de steden. Het was m.a.w. het conflict tussen de grote imperialistische mogendheden dat de basis hielp leggen voor de omverwerping van het kapitalisme zowel in het Rusland van de tsaar als in het zwakke post-keizerlijke China. Het succes van oktober 1917 introduceerde bij de verdrukten over de hele wereld een nieuw begrip dat de politieke praktijk zou veranderen : internationalisme. Terwijl de oorsprong van dat idee bij Marx lag, moet de verdienste voor het pogen er een praktische uitwerking aan te geven, naar Lenin en zijn kameraden gaan. 1917 betekende het begin van een nieuwe politiek op wereldschaal, die het handelen van alle klassen en krachten over de hele wereld zou beïnvloeden

De gevolgen van WO I voor Azië

Wanneer we vandaag de strategische aspecten van Azië in het wereldsysteem bekijken, dan moeten we de wijzen waarop de veelsoortige uitingen van wereldpolitiek elkaar in het grootste en meest bevolkte continent van onze planeet doorkruisen, analyseren. De naoorlogse regeling in Europa werd bepaald door de overeenkomsten van Yalta en Potsdam. De Verenigde Staten, die versterkt uit WO II kwamen, waren nu economisch en militair de sterke macht op aarde. Toch bleven ze het Europese continent als de spil van de wereldpolitiek beschouwen en streefden er bijgevolg naar het door de oorlog gehavende kapitalistische systeem in zijn traditionele moederlanden te herstellen. Yalta en Potsdam vertegenwoordigden de prijs die de VS en Groot-Brittannië voor de redding van het kapitalisme in Frankrijk, Italië en Griekenland moesten betalen. De enige Aziatische staat die door Potsdam geraakt werd, was het keizerlijke Japan. Het gebruik van kernwapens bij de verwoesting van Hiroshima en Nagasaki was niet essentieel militair van aard. De belangrijkste functie was tweërlei nl. een Aziatisch land als een laboratorium gebruiken om deze nieuwe terreurwapens te testen en een schot voor de boeg van Moskou afvuren. Hiroshima betekende in die zin het einde van de oorlog en het begin van de Koude Oorlog

die tot op vandaag voortduurt.

Behalve over Japan waren er geen overeenkomsten over Azië. Die waren ook niet mogelijk. Op de eerste plaats was er maar geringe overeenstemming onder de geallieerden. De belangen van het nieuwe imperialisme van de VS kwamen in botsing met de prioriteiten van de oude imperialistische machten – Groot-Brittannië, Frankrijk en Nederland. Roosevelt had openlijk verklaard dat hij voorstander van de onafhankelijkheid van India was. Churchill was daar niet mee akkoord. Haar militaire expansie had Japan in conflict gebracht met de Europese mogendheden die India, Indochina, Singapore, Maleisië, Indonesië enz. bezet hielden. Talrijke nationalistenvaren bereid om zich met Japan te verbinden om het “inheemse” imperialisme te verslaan. De VS wilden elke veralgemening van dit patroon omzeilen – vandaar Roosevelts openlijke goedkeuring van dekolonisatie. De regio's waar er belangrijke weerstand tegen de Japanners was gegroeid waren China, Indochina, Korea en de Filippijnen; m.a.w. daar waar de plaatselijke communistische partijen sterk stonden. De Amerikaanse hulp bereikte maar in beperkte mate de partizanen in Viëtnam en Yenan, terwijl het gros ervan naar Tsjang Kai-Shek gezonden werd en vaak bij de Rode Legers terechtkwam. Toen de oorlog ten einde liep, voerden al deze bewegingen hun strijd voor onafhankelijkheid en sociale emancipatie op. De revolutie van 1945 in Viëtnam verschafte de communisten volledige controle over de lokale situatie. Waren zij erin geslaagd hun positie te consolideren, dan zou de wereld de barbaarsheid ontketend door Frankrijk en de VS in de oorlogen die volgden, bespaard gebleven zijn. Het imperialisme was evenwel niet bereid om het zo gemakkelijk te laten gaan. Viëtnam werd herbezet door de Britten en het KMT met de hulp van de zogezegd ontwapende Japanse troepen, en hield stand tot Frankrijk haar autoriteit weer kon doen gelden. Dit terwijl de Franse communisten in Parijs niets deden om het herstel van “hun” imperialisme in de herovering van Viëtnam tegen te werken. De Viëtnamese communisten, daartoe verleid door hun “andere broers” uit de metropool, onderhandelden tijdelijk en trokken zich terug. Het was pas toen ze zich realiseerden dat ze bedrogen en gemanipuleerd waren dat ze het nationale verzet nieuw leven inbliezen, hetgeen culmineerde in de historische overwinning van Dienbienphu in 1954.

In China liet een golf van boerenopstanden Mao en de Rode Legers toe af te rekenen met de gediscrediteerde en gedemoraliseerde nationalistenvaan gevoerd door Tsjang Kai-Shek. In oktober 1949 trok het bevrijdingsleger Peking binnen en riep de Volks-

republiek China uit. Daarmee bevrijdde de grootste staat ter wereld zich van een aantal landen van de kapitalistische wereldmarkt. De Chinese revolutie had onmiddellijk verreikende gevolgen op wereldschaal. Na 1917 hadden de imperialistische mogendheden direct legers gestuurd teneinde de Russische revolutie te verslaan. Ze waren niet in hun opzet geslaagd maar de economische prijs voor Rusland was groot geweest. Na 1949 was er een indirecte poging om China op de kieën te krijgen, toen de "Verenigde Naties" (alias het Westers imperialisme) Korea binnenviel om de revolutie tot de Yalu terug te dringen en zo China dwong in oorlog te komen teneinde de Volksrepubliek Korea te verdedigen. Het was Amerika's eerste militaire nederlaag in de naoorlogse wereld.

Ook in het "socialistische kamp" waren de effecten van de Chinese revolutie diepgaand. De overwinning van de Chinese communistische partij betekende het definitieve einde van "socialisme in één land". In Europa hadden het succes van de Joegoslavische revolutie en de "omwentelingen van bovenaf" in Oost-Europa de pretenties van die doctrine al ondermijnd. De Chinese revolutie toonde aan iedereen dat er in de niet-kapitalistische wereld niet één machtscentrum kon bestaan. De communistische internationale was in 1943 door Stalin ontbonden geworden om zijn Westerse bondgenoten gerust te stellen. In de naoorlogse periode was er een sterke behoefte aan een internationaal kader waarin politieke verschillen in het "socialistische kamp" op een rationele manier konden uitgesproken en bemiddeld worden. Een dergelijk organisme kwam niet tot stand. Ideologische tegenstellingen verwierven spoedig nationalistische bijklanken, met rampzalige gevolgen.

Het Indische subcontinent

De Britse terugtrekking uit India in augustus 1947 had onder-
tussen tot het ontstaan van twee staten in dit subcontinent geleid. Pakistan kwam tevoorschijn als een confessioneel gedrocht, gebaseerd op erg wankele fundamenten die binnen twee en een half decennia zouden bezwijken. Het uiteenvallen van India betekende een zware nederlaag voor de burgers in dit gebied, omdat het een permanente opdeling van de volkeren schiep die in beide staten tot nationalisme en diepere tegenstellingen tussen gemeenschappen leidde. De onafhankelijkheid van Zuid-Azië riep tegelijkertijd nieuwe vragen op. Hoe zouden de nieuwe landen zich tot hun vroegere meesters opstellen? Pakistan besloot in

een vroeg stadium om zich sterk aan het Westen te binden. Eerst Londen en nadien Washington bepaalden het volledige ontwikkelingsmodel en de politieke prioriteiten van het land. India gaf de stoot tot de principes van de ongebondenheid. Deze waren, in tegenstelling tot wat mythes hierover beweren, geen produkt van zuiver idealisme vanwege India's leiderschap na de onafhankelijkheid. Ongebondenheid weerspiegelde tevens de weigering van de machtige Indiase bourgeoisie om te kruipen voor de belangen van Britse multinationals. De Indiase kapitalistische klasse was een nationale bourgeoisie in de ware betekenis van het woord, die in eigen land en daarbuiten een nationalistische politieke oriëntatie voorstond. Ongebondenheid vertoerde desalniettemin de Koude Oorlog-stokers in Washington die, niet in staat om India in hun netwerk van verdragen en pacten (SEATO en CENTO) te krijgen, haar Moslimbuur tot de tanden bewapenden en een rechtstreekse relatie ontplooiden met het enige instrument dat hun inziens de Westerse belangen in de regio kon dienen : het Pakistaanse leger. Contacten tussen het Pentagon en Rawalpindi behoefden geen omweg langs de zwakke Pakistaanse politieke leiders; voor elke militaire coup in dit land werd vooraf door Washington groen licht gegeven. India speelde daarentegen een actieve rol in de ontmijsing van de Koude Oorlog in Azië. Anderzijds had een opflakking van het Chinees-Russisch twistpunt een zijdelings effect in de Himalaya in de vorm van een grensoorlog tussen de beide Aziatische reuzen, China en India. China won en het gevolg was een versterking van de imperialistische lobby in Delhi. Toch bleef ongebondenheid het officiële doel van opeenvolgende indische leiders en India's weigering om van welk door de VS gesponserd militair blok dan ook deel uit te maken, blijft een belangrijk obstakel voor Amerikaanse plannen in de regio. In dit opzicht heeft Azië zelfs aan Europa een beeld van ongebondenheid aangeboden.

Viëtnam en Indochina

De overwinning van de Chinese revolutie in 1949, de oprichting van de Democratische Republiek van Viëtnam en India's weigering om als een relais voor het imperialisme in zuidelijk Azië gebruikt te worden, waren de drie doorslaggevende ontwikkelingen op het Aziatisch vasteland in het eerste decennium na WO II. Het centrale en overheersende proces van de volgende decennia was vanzelfsprekend de tweede oorlog in Viëtnam, ditmaal het epos van de gewapende strijd tegen de VS, veeleer dan

tegen Frankrijk. Tegenwoordig is het niet in de mode om over dit conflict te spreken. Rechts is druk bezig de geschiedenis te herschrijven. Links, door recente gebeurtenissen in Zuidoost-Azië gedesorienteerd, is in toenemende mate stilzwijgend geworden. Toch kunnen we het ons niet veroorloven om hetgeen Indochina ons leert, niet te kennen; geenszins omdat het comfortabeler zou zijn zich in het verleden terug te trekken, maar wel omdat die beproeving ons een beeld van de toekomst toont.

De Viëtnamezen hebben meer imperialistische mogelijkheden moeten bevechten dan elk ander gekoloniseerd land in de geschiedenis van de moderne wereld. Eerst de Fransen, dan de Japanners en tenslotte de Amerikanen. Het is bijna alsof Viëtnam voorbestemd was om een microcosmos te worden van de tijd waarin we leven en van de belangrijkste strijd die ze karakteriseert: het conflict tussen de gepriviligeerden en de verdrukten van deze wereld, tussen kapitalisme en socialisme, nu opgevoerd onder de angstaanjagende schijnselen van de kernoorlog.

In de ogen van Westerse heersende klassen bestaat de misdaad van het Viëtnamese volk en zijn leiders erin dat ze overwonnen. Ze slaagden erin te zegevieren over de grootste en machtigste mogendheid van de wereld. Ze deden dit vanzelfsprekend met de hulp van hen die hun zaak steunden. China voorzag Viëtnam van rijst gedurende een groot deel van de oorlog; de USSR leverde, vooral tijdens de beslissende ontknoping in de jaren zeventig, moderne wapens die essentieel waren om het door de VS georchestreerde marionettenregime te overwinnen; de solidariteitsbeweging in de VS en West-Europa schoof een internationalisme naar voor dat sinds de jaren twintig en dertig in het Westen niet meer te zien geweest was. Dit alles was mogelijk door het helfhaftig verzet van de Viëtnamezen zelf. Twee miljoen mensen stierven in Viëtnam voor de verdrijving van de VS, die van hun kant 50.000 soldaten op het strijdperk verloren. Dit is een verhouding die we nooit zouden mogen vergeten. Bij de rekening van de aanklacht tegen imperialistische oorlogsmisdaden tegen Viëtnam moet men de verwoesting van gehele dorpen, het bombarderen van hospitalen — waarvan ik samen met velen getuige was —, het gebruik van ontbladeringsmiddelen en de verscheuring van de ecologie van het land voegen. Dit was een land dat gedurende een heel decennium op een moorddadige wijze aangevallen werd door de VS maar weigerde zich over te geven.

In de nasleep van WO II hadden de VS de heropbouw aangepakt van de economieën van Duitsland en Japan en de verslagen Asmogendheden werden tot nieuwe bondgenoten gekneed. In het geval van Viëtnam beloofden de VS herstellingen

voor een land dat ze gepoogd hadden te vernietigen. Nixon bood inderdaad eens, schijnbaar zonder voorwaarden, 3250 miljoen dollar aan voor de naoorlogse wederopbouw. Vanzelfsprekend bleef dit een holle belofte. Nadat ze erin mislukt waren Viëtnam politiek en militair te verslaan, besloten de VS het economisch te doen. De overwinnaars moesten gestraft worden.

De wraaklustige vergelding werd in het laatste decennium door Westerse ideologen met de mythe van het "Viëtnamese expansionisme" gerechtvaardigd. De Londense "Economist", een blad dat vrijwel elke Amerikaanse gruwelijkheid in Indochina verdedigde, heeft de durf om te schrijven: "De Viëtnamezen zijn de Pruisen van Zuidoost-Azië, een volk wiens agressieve onzekerheid, of misschien pure agressiviteit onzekerheid rondom zich schept". Het doel van zulke propaganda is duidelijk: dekking geven aan de blokkade van de Viëtnamese revolutie door de ASEAN en vooral de Thais. De idee dat Viëtnam bereid zou zijn zich in een verovering van heel Zuidoost-Azië te werpen, is volkomen belachelijk en is wetsprekend weerlegd door twee Australische deskundigen, Grant Evans en Kelvin Rawley, in hun boek "Red brotherhood at war" (London, Verso, 1984). Deze auteurs schilderen een grimmig beeld van een verwoest Viëtnam dat zich moeizaam tracht te herstellen van een oorlog die bijna een eeuw duurde. Welk ander land heeft een dergelijk voortdurend gevecht met opeenvolgende imperialistische mogendheden in de 20ste eeuw moeten ondergaan? Zijn het Viëtnamese volk en leiders simpelweg robotten, zonder menselijke gevoelens, dat zij maar één drijfveer zouden overhouden nl. het voeren van oorlog?

Het tegendeel was waar. De oorlogsmoeie Viëtnamezen zochten wanhopig naar vrede. Ze moesten hun economie heropbouwen. Ze wensten zowel met China als met de USSR vriendschap. Ze waren bereid Westerse investeringen te aanvaarden en boden zelfs aan de VS vriendschappelijke relaties aan. Maar nieuwe wandaden stonden spijtig genoeg de volkeren van Indochina te wachten. In Cambodja verklaarde het krankzinnige Pol Pot-regime – een bastaardnakomeling van Khmer-chauvinisme en Bende van Vier-maoïsme – de nationale revolutie verbeurd en bracht onnoemelijke ellende aan de onfortuinlijke bevolking toe. De schaal van zijn wreedheid en repressie was zo groot dat het "Democratisch Kampuchea" een intern onstabiel bouwwerk werd. Het was duidelijk dat Pol Pot en zijn partij vroeg of laat steun bij buitenlandse machten zouden zoeken – China of het Westen, of het Westen via China –, om zichzelf en zijn oorlogszucht tegen Viëtnam recht te houden. Het was om een dergelijke mogelijkheid voor te zijn dat de Viëtnamezen in

Cambodja tussenbeide kwamen en het verlost van de Rode Khmers. Niemand kon aanvoeren dat dit een bijzonder wenselijke oplossing was; enkel de bijzienden konden de Viëtnamese actie echter eenvoudigweg als een uitdrukking van expansionisme beschouwen. Het feit dat het Westen vandaag actief de Pol Pot overblijvenden en hun terreurgroepen in hun bases in Thailand steunt, toont al te duidelijk aan waar de dynamiek van het regime dat in 1979 omvergeworpen werd, lag.

Het Chinees-Sovjet conflict

Indien het enige probleem in deze regio evenwel het tegenoffensief van het Amerikaanse imperialisme in de late jaren zeventig zou geweest zijn, dan kan er weinig twijfel over bestaan dat Viëtnam in staat zou geweest zijn om een wereldwijde publieke opinie tegen Washington te mobiliseren. De gebeurtenissen in Azië hadden in het afgelopen decennium echter een nieuwe en dreigende wending genomen, toen Rusland en China zich tegen elkaar keerden en ideologische disputen tot een interstatelijk conflict escaleerden. Gedurende de jaren van de Sino-Sovjet polemieken en het treffen aan de Ussurivier had Viëtnam steeds een voorzichtige neutraliteit nagestreefd. Het overwinningcongres van de Viëtnamese Communistische Partij had in 1976 verklaard: "De Viëtnamese revolutie vormt een belangrijk onderdeel van de wereldrevolutie. De overwinning van ons volk ... tegen de agressie van de USA is nauw verbonden met de volledige steun en bijstand van onze broeders en vrienden over alle continenten.". Alle "socialistische broederlanden" werden bedankt en Ho Chi Minhs testament — dat naar de dag uitzag waarop de tegenstellingen tussen Moskou en Peking overwonnen zouden worden — werd in herinnering gebracht.

Gedurende de laatste jaren van de Viëtnamese oorlog had de Chinese buitenlandse politiek een nieuwe en noodlottige wending genomen. Eertijds de getroffen partij in het Sino-Sovjet conflict — toen ze de brutale terugtrekking van Russische technici moest ondergaan en de concentratie van Russische troepen langs haar grenzen — en de voorstander van een meer militante oppositie tegen het Amerikaanse imperialisme, na de zogenaamde "Culturele Revolutie" werd China de agressor in een nooit gezien krachtige propaganda-oorlog tegen de USSR en zocht ze de gunsten van Washington. Vanaf 1972, met de ontvangst van Nixon in Peking, veranderde de Chinese buitenlandse politiek over de hele wereld. Peking viel niet alleen de val van

Allende bij door de dictatuur van Pinochet te erkennen; veroordeelde de MPLA in Angola en gaf de facto hulp aan de door Pretoria gesteunde benden en ruggesteunde elke dictatuur in Pakistan; het verklaarde daarenboven dat de USSR — niet de USA — de belangrijkste bedreiging voor de wereldvrede vormde. In ruil beëindigden de VS het embargo tegen China en Westerse staatshoofden reisden talrijk naar Peking om de nieuwe alliantie uit te breiden, dit terwijl de kapitalistische media, die tot dan decennia lang vijandig gestaan hadden t.o. de Chinese revolutie, plotseling de deugden van het maoïstisch pragmatisme ontdekten. Elke misdaad waarvoor Peking tijdens de jaren zestig Moskou had aangevallen kon nu voor de eigen deur gelegd worden.

Het ergste was de weigering van China om nog langer de Viëtnameese eenmaking te steunen. Inderdaad drong Mao er bij de Viëtnameese communisten op aan hun eisen te matigen en tot een vergelijk te komen met Washington — juist op het ogenblik dat de eindoffensieven tegen het Thieu-regime in voorbereiding waren. Het doel van de Chinese leiders was in haar eigen voordeel Hanoi te dwingen tot een breuk met Moskou. Toen Hanoi dit advies negeerde en met de voltooiing van de bevrijding van het zuiden startte, pakte Peking met onmiddellijke drukkingsmiddelen uit zoals het bezetten van de Paracel eilanden waarop het territoriale aanspraak maakte. De Viëtnamezen, geconfronteerd met een schokkend Chinees nationaal egoïsme, begonnen op analoge wijze te reageren, nogal onhistorisch sprekend van een "2000-jarige oude strijd" van Viëtnam tegen China, en organiseerden een onwaardige campagne tegen Chinese inwoners in Viëtnam, waaronder niet weinig boeren of arbeiders die deelgenomen hadden aan een gezamenlijke strijd tegen het imperialisme.

Maar deze aanvankelijke acties, hoe negatief ook, hadden geen vergelijk met de grootschalige aanval op Viëtnam door China in februari 1979 — een ongegronde wraakactie voor het beëindigen van het terreurbewind van haar protégé in Cambodja, en voor de weigering van Hanoi om de banden met Rusland te verbreken. Wat een bittere ironie dat het land dat de slachtpartijen van vier imperialistische machten had ondergaan nu ook nog de zwaarste gevolgen moest dragen van het Sino-Sovjet conflict ! De Chinese invasie van Viëtnam was, in de woorden van Deng Xiaoping, bedoeld om "de mythe te doorbreken van Viëtnamees onoverwinnelijkheid", Georchestreerd en toegejuicht door Washington, probeerden de opvolgers van Mao in Peking de Viëtnamezen een lesje te leren. In dit proces verstevigden zij enkel nog de mythe die ze met het overschrijden van de grens wilden doorprikken.

Chinese troepen leden zware verliezen en werden gedwongen zich binnen een maand terug te trekken, na wraakroepende vernielingen aan grensprovincies. Maar de politieke gevolgen van deze criminele daden waren vérstrekkend. De opvallende rechtlijnigheid van Chinese wederrechtelijke toeëigening naar Amerikaans model in het gebied – triomfantelijk afgekondigd door The Economist en soortgelijken – droeg ertoe bij, bewegingen en individuen die streden doorheen Azië tegen lokale dictaturen en vreemde multinationals, te desoriënteren en te demoralizeren. Het prestige van de Chinese revolutie had ooit een nieuwe generatie jongeren geïnspireerd in verschillende delen van het continent. Het grootste deel van dit kapitaal was nu verloren. Zij die meest gewonnen hebben bij de afname in het krediet van de Volksrepubliek China zijn de belangrijkste continentale manschappen van het VS-imperialisme. Deze gevolgen, alsook de Sino-Sovjet breuk, vermelden, is geen argument voor monolitisme binnen de arbeidersbeweging op wereldvlak. Dergelijke opvatting zou grotesk zijn. Verschillen tussen socialistische partijen zijn zo normaal en natuurlijk als de verschillen binnen de socialistische partijen. Enkel wanneer de partij gelijkgesteld wordt aan de staat, worden dergelijke ideologische verschillen omgevormd tot conflicten tussen staten. Hieruit volgt een logische – maar niet onvermijdelijke – ontwikkeling die leidt tot militaire confrontaties. Chinese en Sovjetsoldaten hebben elkaar vermoord net als de Chinese en Viëtnamese soldaten elkaar hebben gedood. Bij elke gelegenheid hebben de communistische partijen die de staten in kwestie regeren, dergelijke acties gesanctioneerd. We zijn nog ver af van de Stuttgart Declaratie van de Tweede Internationale in 1907 met betrekking tot *Militarisme en Internationale Conflicten* : "Oorlogen zijn ... inherent aan de aard van het kapitalisme, zij zullen enkel ophouden te bestaan wanneer de kapitalistische economie is vernietigd, of wanneer de grootte van het offer aan menselijke wezens en aan geld, noodzakelijk voor de technologische ontwikkeling van het oorlogvoeren, en de algemene afkeer voor bewapening aanleiding zal geven tot de vernietiging van het systeem. Dat is de reden waarom de arbeidersklassen, die in eerste instantie de soldaten leveren en de grootste materiële opofferingen brengen, de natuurlijke vijanden van de oorlog zijn, die tegengesteld is aan hun doelstelling : de creatie van een systeem gebaseerd op socialistische fundamenteën en die een realiteit zullen maken van de solidariteit tussen de naties." De militaire conflicten tussen communistische staten vandaag verloochenen deze beloften en tasten grondig de vrede en veiligheid van Azië aan. Onze ogen hiervoor sluiten zal echter nie-

mand helpen. De Sovjetunie en China zouden zich bewust moeten zijn van het feit dat hun eigen acties hen gedepriveerd hebben van een morele autoriteit die nuttig had kunnen zijn, bijvoorbeeld, om een einde te helpen maken aan de slachting die momenteel plaatsgrijpt in West-Azië : de oorlog tussen Irak en Iran die een tragedie is van eerste rang voor de arbeidende massa van beide landen.

Afghanistan

Ook in Zuidwest-Azië heerst een gespannen situatie. Ook deze oorlog heeft gevolgen op wereldvlak. Ik verwijs hier naar de tragedie in Afghanistan. Spijtig genoeg kan niemand zeggen dat dit verhaal een eenvoudige variant is van de gebeurtenissen in Indochina, Centraal-Amerika of Zuid-Afrika. Het is, en dit is een "understatement", een heel complex conflict. Voor hen die niet de officiële versie van de Sovjetpositie m.b.t. de oorzaken of oplossingen voor de Afghaanse oorlog aanvaarden, is het essentieel, zij het heel beknopt en schematisch, de belangrijkste elementen van de situatie hier uit te stippelen.

In april 1978 werd door een groep radicale officieren – velen onder hen waren lid van de PDPA – een soort defensieve "coup d'état" uitgevoerd en het regime van de gehaatte Daud werd omvergegooid. De officieren hadden zo gehandeld om de golf van repressie, gepland door Daud in collaboratie met de shah van Iran, te voorkomen. De "coup" was een populaire zaak en werd met algemene goedkeuring verwelkomd in Kabul. Het nieuwe regime beloofde landhervormingen en democratie en verbond er zich toe alle dictatoriale praktijken van het oude regime te verbannen. De Sovjetunie was duidelijk verrast met deze gang van zaken, een feit dat toegegeven werd door de meer gesofisticeerde verslaggevers van de Westerse pers. De nieuwe regering kreeg de raad langzaam te handelen. De nieuwe leiders echter waren te fel begaan met hun kersverse succes. Zij stelden een defensieve en noodzakelijk geachte militaire coup gelijk met revolutie. Echte sociale revoluties zijn extreme manifestaties van sociale en klassenconflicten : het zijn de sociale klassen onderaan de maatschappelijke ladder die bewegingskracht leveren. De Afghaanse PDPA-leiders verbergen deze werkelijkheid evenwel voor zichzelf. Hafizullah Amin, de sterke man van de partij, verkondigde dat de Saur "revolutie", oktober 1978 had vervangen als model voor de internationale arbeidersklasse, omdat er nu "een korte weg voorhanden is die de macht van de feodale klasse naar de arbeidersklasse kan transfereren – en onze revolutie bewees dit".

Zo luidde het gepech van een monolithisch regime dat probeerde alle afkeuring in het land te onderdrukken.

Slecht opgevatte en bureaucratische hervormingen faalden erin de dorpelingen, die het merendeel van de bevolking uitmaken, te mobiliseren. De daaruit voortvloeiende repressie en arrestaties op grote schaal bewezen nauwelijks nog populair te zijn, en de toenemende ontevredenheid onderaan werd al vlug weerspiegeld in de hoogste lagen van de PDPA (op zichzelf een kleine politieke organisatie voornamelijk aanwezig in de steden). Amin regelde de geschillen binnen de partij op eenzelfde wijze. Taraki, een erkend volksleider, werd gedood in een schietpartij, en de Afghaanse rechterzijde, munt slaande uit deze door de hemel gezonden kans, kreeg groeiende steun. Het Sino-Amerikaanse bondgenootschap wendde de militaire dictatuur in Pakistan aan als basis voor opleiding van Afghaanse guerrilla's om zo het Amin-regime omver te gooien. Deze ontwikkelingen veroorzaakten directe belangstelling vanwege Moskou. De USSR was pas geconfronteerd geworden met het NATO-herbewapeningsplan in Brussel, waarin gesteld werd dat de Amerikanen zouden overgaan tot het plaatsen van Cruise- en Pershing-raketten in hun West-europese satellietstaten. China patroneerde het Afghaanse oproer aan de andere flank. De Sovjetleiders beslisten dat de enige manier om de situatie in Afghanistan te stabiliseren, het vervangen was van Amin door een meer buigzame en gematigde leider. In december 1979 kwamen eenheden van het Rode Leger aan in Kabul. Amin en zijn trouwste volgelingen werden gedood en Babrak Karmal nam de macht over. Sindsdien woedt de burgeroorlog in Afghanistan.

Doorheen dit alles is een mythologische voorstelling van de gebeurtenissen van april 1978 een belangrijke hindernis geweest voor elk inzicht van de kant van de PDPA. Feit is dat het huidige regime zeer onpopulair is in grote delen van het platteland en slechts beperkte steun geniet in de steden. Anders is het onbegrijpelijk waarom de voortdurende militaire rol van de Sovjet-troepen noodzakelijk is. Imperialisme is enkel succesvol in het verdringen van progressieve regimes wanneer zij een sterke massabasis ontbreken. In dit verband is een vergelijking met Nicaragua veelbetekenend. Daar hebben we een authentieke sociale revolutie die een gehaatte dictatuur vernietigde. De FSLN heeft openlijk de toekomst van de Nicaraguaanse revolutie bediscussieerd. Mogelijke tegenstellingen kunnen politieke uitdrukking vinden. Rechtse partijen zijn niet verbannen geworden. Burgerlijke kranten waren en zijn nog steeds toegelaten. Onder-tussen hebben de VS de CIA aan het werk gezet om het Sandi-

nistisch regime te destabiliseren en omver te gooien. Een tegen-revolutie wordt getraind en bewapend vanuit basissen in Honduras, terwijl haar financiële steunverleners in het Witte Huis schijnheilig om verkiezingen hebben gevraagd voor Nicaragua. De Sandinisten vervulden die wens, en – ten aanzien van internationale waarnemers – wonnen een overweldigend mandaat. Ze vestigden een dubbele legitimiteit zonder precedent in een post-revolutionaire staat. De FSLN heeft geen hulp van Cubaanse troepen nodig gehad om de counter-revolutie te overwinnen. Dit is het model dat voor de hele wereld gepopulariseerd zou moeten worden.

Dit zeggen, impliceert niet dat de USSR ongeïnteresseerd is in een vredige oplossing voor Afghanistan. De belangrijkste hindernis naar dergelijke oplossing is het Pentagon dat niets liever wil dan de Sovjettroepen zolang mogelijk vast te zien zitten in Afghanistan en zijn best doet het aantal aanvallen met gewonden op te drijven. Om deze intenties te dwarsbomen zijn er unilaterale initiatieven vanuit Moskou nodig om Washington uit te dagen en te misleiden. De voortdurende Sovjetaanwezigheid in Afghanistan, tegen de wil in van belangrijke delen van de bevolking, is geen hulp voor de opbouw van "een nieuwe, democratische en waarachtig vrije Afghaanse samenleving" – het lofwaardig doel zoals recent uitgesproken door de Sovjetambassadeur tot Pakistan.

Continentele vrede en veiligheid

De conventionele oorlogen in de Zuidoosterse, Zuidwesterse en Westerse regio's van het continent zijn niet de enige gevaren die de vrede en veiligheid bedreigen. In Azië is er de steeds groeiende dreiging door de uitbreiding van het nucleair arsenaal. De algemene vraag om de Indische Oceaan tot kernvrije zone uit te roepen kreeg weinig respons van de Westerse grootmachten. Het is evenwel Azië waar dergelijke arsenalen nog opnieuw zouden getest kunnen worden. Amerika, Frankrijk en Groot-Brittannië – de drie kernmachten van het kapitalistisch blok – behouden zonder uitzondering hun militaire bases en oorlogsschepen in Azië. Maar het continent zelf heeft ook geen tekort aan deze te vrezen wapens. Daar is het droevige feit dat langs de Chinese grens Sovjetraketten gestationeerd zijn, net als er Chinese raketten gericht zijn op Siberië. Slechts weinigen kunnen ontkennen dat zowel Indië als Pakistan nucleaire kennis hebben. Ook niemand zou de mogelijke toekomstige militaire pogingen van

Japan mogen onderschatten. Tot nu toe heeft het voornamelijk zijn internationale positie opgebouwd door middel van zijn economische kracht, vertrouwend op de VS voor de verdediging van zijn massaal aandeel in Zuidoost-Azië. Maar, wanneer de situatie slechter zou worden in, laat ons zeggen, de Filippijnen in de komende jaren en de USA zou het moeilijk achten te inter-veniëren, zou machtig Japan dan aan de kant blijven staan? Of zou het snel maatregelen nemen om zijn investeringen te beschermen? Dit zijn geen academische vragen. Ze zouden veel vroeger de onze kunnen zijn dan we vermoeden.

In deze omstandigheden moet de regering van Nieuw Zeeland gefeliciteerd worden voor haar besluit om schepen bewapend met nucleaire wapens de toegang tot haar waters te verbieden in de naburige Pacific. De bijeenroeping van een Aziatische en Pacificke ontwapeningsconferentie, die het signaal van Auckland opnemen, is een dringende prioriteit. Maar op ons continent is vrede niet louter een diplomatieke kwestie, hoe belangrijk deze ook is. Het is tegelijk een vraag van diepgaande sociale en economische transformatie. Ware vrede zal niet bereikt worden in het grootste deel van Azië, zolang de levensvoorwaarden van de meeste burgers niet drastisch verbeteren. Zolang er acute honger is, uitbuiting en onderdrukking, zullen er revoltes tegen zijn; zolang dergelijke opstanden uitbreken, zullen er latente of openlijke burgeroorlogen zijn, en zolang er revoluties of burgeropstanden zijn, is het hoogst aannemelijk dat er imperialistische interventies van buitenaf zullen zijn om de status-quo te herstellen. Om deze mogelijkheden te beperken, is er vandaag hoge nood aan zo iets als een nieuwe Bandung Conferentie — zelfs indien Bandung de laatste plaats was waar deze kon gehouden worden — om hernieuwde collectieve principes van non-interventie en non-agressie en respect voor de rechten van de volkeren tot zelfbeschikking ongeacht hun graad van economische of culturele ontwikkeling, te formaliseren.

Tenslotte, sprekend hier in Tashkent, zou ik willen zeggen dat vrede en veiligheid in Azië geen grotere welgekomen aanmoediging zou kunnen krijgen dan van bilaterale acties tussen de twee grootmachten, de USSR en China. De terugtrekking van troepen en raketten aan beide zijden van de Sino-Sovjet grens; de onderhandeling over een stabiele en vredige interne regeling in Afghanistan zonder vreemde militaire interventie van welke soort ook; de uitbreiding van hulpverlening, eerder dan het aanhoudend terreurzaaien in Cambodja — dit zijn de stappen die een terugkeer naar een gezonde relatie tussen eens veronderstelde bevriende naties, met gelijkaardige sociale systemen, zouden

kenmerken en zo ook een duidelijke afkeuring zouden tonen ten aanzien van de Westerse oorlogshandelaars. Ze eisen van geen van beide kanten de hegemonie van de andere te erkennen. Ze hebben enkel nood aan verbeeldingskracht en de bereidheid om te begrijpen dat de echte wereldproblemen veraf liggen van de oorlogsspelletjes aan de Ussuri-rivier of de provocaties aan de Sino-Viëtnameese grens. Een gezamenlijke inspanning van de USSR en China om te komen tot een nieuwe vrede in Azië en de Pacific zou een magnetische aantrekking kunnen uitoefenen op andere staten in het gebied, ook deze met verschillende sociale systemen.

vertaling : Dirk Van Damme en Bie De Graeve